

KEMALİZMİ ANLAMAK

Devrimcinin kan damarı,
halkın yüreğine bağılıdır...

CEYHUN ATUF KANSU

Yayına Hazırlayan: Işık Kansu

İÇİNDEKİLER

KEMALİST BİR ÖĞRETİ VAR MIDIR?	7
ELEŞTİRİ	13
NE YAPMALI?.....	19
AVUKAT NİHAT	25
DEVİRİM GEZİSİ	30
ATATÜRK'ÜN HAYAT DEĞERLERİ.....	46
DEVİRİMCİ DÜŞÜNCE	49
KEMALİZMİN HALK OKULLARI	53
HALKEVLERİ AÇILIRKEN	59
ATATÜRK'ÜN ULUS GERÇEĞİ	62
HAYAT DAMARI.....	68
AVRUPA UYGARLIĞI VE GELENEKLER.....	74
HÜMANİZMA AÇISINDAN ATATÜRK DEVİRİMCİLİĞİ	77
İTTİHAT VE TERAKKİ.....	81
BAĞIMSIZLIK BİLİNCİ	88
ÇIKAR YOL.....	91
KAYNAĞA DÖNÜŞ	96
ÇOCUKLAR VE ATATÜRK.....	100
ATATÜRK'ÜN GERÇEK ANITI	105
ATATÜRK'ÜN İLKELERİ	110

GENÇ BİR CUMHURİYETİN DOĞUŞU	113
I.....	113
II.....	115
III.....	117
IV.....	119
V.....	121
ATATÜRK: BİR DEVRİMCİ.....	123
<i>Mustafa Kemal Atatürk,</i> <i>Her Şeyden Önce Bir Devrimcidir:.....</i>	123
<i>Mustafa Kemal Atatürk, Bir Devrim Birikimidir:.....</i>	125
<i>Mustafa Kemal Atatürk,</i> <i>Bir Ulusal Kurtuluş Savaşı Devrimcisidir:</i>	127
<i>Mustafa Kemal Atatürk, Yaşama Öğretici Devrimcidir:</i>	129
<i>Mustafa Kemal Atatürk'ün Devrim Tanımı ve Yöntemi:</i>	131
<i>Mustafa Kemal Atatürk, Bir Ortaçağ Yıkıcısıdır:</i>	132
<i>Mustafa Kemal Atatürk, Bir Halk Yönetimi Devrimcisidir:.....</i>	134
<i>Mustafa Kemal Atatürk, Bir Uyanış Çağı Devrimcisidir:</i>	136
<i>Mustafa Kemal Atatürk, Bir Temel Yapı Devrimcisidir:</i>	138
<i>Mustafa Kemal Atatürk, Bir Dünya Devrimcisidir:</i>	141
ATATÜRK'E ON SORU.....	143

KEMALİST BİR ÖĞRETİ VAR MIDIR?

Kemalist deyimi, ilk olarak İstanbul'da, Anlaşık devletler başkomiseri, İngiliz Amiral De Robeck'in bir raporunda geçmektedir. 4 Aralık 1919 tarihinde İngiliz Hükümeti'ne verdiği bir raporda: "Ben tamamen tarafsızım, fakat Fransızlar Kemalistlere karşı hayırhahtırlar" diye yazmaktadır.

Kemalist deyimi, Anadolu'da bir ulusal direnme eylemini başlatan Mustafa Kemal'i tutanları, onun yandaşlarını deyimlemektedir. Kemalizm böylece, tarih sahnesine ilkönce, Anadolu'da örgütlenmiş bir ulusal kurtuluş hareketinin adı olarak girmektedir. Öğretiden önce, eylem vardır. Kemalist kuram, Kemalist öğreti, bir eylemden çıkarılabilir. Her bir eylemin bir kuramı, bir temel felsefesi olacağına göre, Kemalist eylemin kuramı ve bu kuramın öğretisi nedir? Bir Kemalist öğreti var mıdır? Soru şu olabilir: Öğreti, doktrin nedir? Geniş anlamda öğreti, bilimde, eylemde bir dizgeyi oluşturan ilkelerin, dogmaların toplamını deyimler. Dogmayı, arı Türkçede "inak" olarak karşılıyoruz. Ne var ki toplumsal ya da bilimsel bir öğretilde dogmayı daha çok "inanç" sözcüğü karşılar. Öğreti, daha yalın anlamda, dünyaya, topluma bir ilkeler, inançlar açısından bakmayı deyimler. Gide gide bir öğreti, taşıdığı ilkelerin, inançların getirdiği dünya görüşünün uygulanma yöntemini de getirir. Devrimci bir öğreti, topluma, dünyaya belli bir bakış açısından bakar, belli ilkeleri uygular, belli inançları aşlar ve belli bir dünya görüşünü toplumun tarihsel koşullarına göre yaymaya, gerçekleştirmeye çalışır.

Burada sorumuz kendi tarihimize atlar, ulusal tarihe ve insanlık tarihine belli ilkeler açısından bakan bir Kemalist dünya görüşü var mıdır?

İlk saptamada şunu belirtmeliyiz: Kemalistler, Osmanlı dünya ve siyaset görüşüyle ve yurdu parçalamak isteyen emperyalizmle çatışmaktadır. Öğretinin ilkel tohumu buradadır. Kemalist ilkeler ve bu ilkelere inananlar vardır. Bu ilkeleri uygulamak için eyleme geçenler vardır. Öyle ise, Kemalistlerin ulusal tarihe ve ulusal tarihin çatıştığı dünya tarihine bakışlarında bir özellik, bir özgünlük vardır. Bu bakış açısı nedir? Kemalist öğretisi, bu bakış açısından çıkar.

Kemalist öğretiyi eylem oluşturur. Bu eylemler nelerdir? Bu eylemleri sıralarsak, Kemalist dünya görüşünün, Kemalist öğretinin tarihsel kaynaklarını da belirtmiş oluruz. Kemalist eylemin, birbiri ardından gelen eylemleri şunlardır: Ulusal Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet Devrimi, Atatürk ilkeleri, halk yönetimi doğrultusu ve Kemalizmin bugünün ve geleceğin Türk toplumundaki ağırlığı, yeri. Öğretinin kaynakları bu eylemlerden çıkarılabilir.

Kemalist öğretinin varlığına en sağlam kanıt, Kemalizmi savunanların birtakım ilkelere inanmaları, 1919'dan bugüne Türk Devrimi dediğimiz sürecin ilerici kalıtımını taşımalarıdır. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın devrimci köküne, Cumhuriyet Devrimi'nin köktenci dönüşümlerine, Atatürk ilkelerine, halk yönetimine sahip çıkmaktalar, bu uğurda siyasal, düşünsel savaşlar vermekteler ve en önemlisi Türkiye'nin bugünkü sorunlarına ve gelecek yarınına bu kalıttan, bu kalıtıma kattıkları yeni değerler içinden bakmaktadırlar. Bu arada, şu noktayı belirtmeli ki, Kemalistler, bu kalıttımsal öğretilere inançla bağlanmakla birlikte, Türk tarihinin ve dünya tarihinin akışı içinde yeni incelemeler, yeni yorumlar ve eleştirilerle öğretiyi tazelemekte, zenginleştirmektedirler. Kemalist öğretinin donmuş, kalıplaşmış bir öğreti olmadığını bilmektedirler.

Kemalizm ulusal tarihe ve insanlık tarihine nasıl bakmaktadır? Örneğin, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın belli bir bakış açısı var mıdır? Öğretinin, doktrinin bir eski adı "içtimai meslek"tir. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın ulusal tarihe ve dünya tarihine bakış

açısını en açık belirten, gene Mustafa Kemal Atatürk'tür. Atatürk diyor ki: "Toplumbilim noktasından bizim hükümetimizi deyimlemek gerekirse 'halk hükümeti' deriz. Toplumsal öğreti (mesleki içtimai) bakımından dahi düşündüğümüz zaman, biz hayatını, bağımsızlığını kurtarmak için çalışan emek erleriyiz, zavallı bir halkız! Ne olduğumuzu bilelim. Kurtulmak, yaşamak için çalışan ve çalışmak zorunda olan bir halkız! Öyle ise her birimizin hakkı vardır. Yetkileri vardır. Ne ki, çalışmak sayesinde bir hakkı kazanırız. Yoksa arkaüstü yatmak ve hayatını emekten uzakta geçirmek isteyen insanların bizim toplumumuz içerisinde yeri yoktur, hakkı yoktur! O halde söyleyiniz efendiler! Halkçılık, toplumsal düzenini, emeğine, haklarına dayandırmak isteyen bir toplumsal öğretilerdir(mesleki içtimai)dir. Efendiler! Biz bu hakkımızı saklı tutmak, bağımsızlığımızı güvencede bulundurabilmek için, genel kuruluşlarımızla, ulusal kuruluşlarımızla bizi yok etmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı ulusça çarpışıp savaşmayı uygun gören bir mesleği, öğretiyi izleyen insanlarız." (1 Aralık 1921, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I)

Kemalist öğretinin kaynaklarından biri olan bu sözlerde, Ulusal Kurtuluş Savaşı eylemini ilkelere oturtan bir dünya bakışı var mıdır, yok mudur? Vardır. Ulusal tarihe, Atatürk, bağımsızlık açısından bakmaktadır, toplumsal yaşantıya ve ilişkilere emek açısından bakmaktadır, toplumsal düzeni emeğe dayandıran halkçılık öğretisi açısından bakmaktadır. Kemalistler bu ilkelere inanırlar mı? İnanırlar. Bu ilkeler ve inanç, bir öğretiyi dokur. Bu sözlerinde Atatürk, dünya tarihine nasıl bakmaktadır? Hakları ezilmiş, sömürülmüş bir ulusun yaşama hakları açısından bakmaktadır. Ulusun haklarını ezen, ulusu ezen emperyalizm ve kapitalizmdir. Bu ezici koşullardan kurtulmanın çaresi nedir? Ulusal kurtuluş savaşıdır. Kemalistler bu bakış açısında ortak mıdır, ortaktırlar. Dünya tarihine bu ilkelerin açısından mı bakmaktadır, öyle bakmaktadır. Ulusal Kurtuluş Savaşı'na bir yarı sömürge olmaktan kurtuluş süreci olarak inanmakta mıdır? İnanmaktadır. Öğreti oluşmaktadır. Bu süreci nasıl bir siyasal güç yürütecektir? "Halk hükümeti" yürütecektir. Kema-

listler bu yönetim biçimine inanırlar mı? İnanırlar. Öğretilerinde halk hükümetinin açık yoluna inanmak vardır.

Ulusal Kurtuluş Savaşı ardından gelen köktenci devrimin adı nedir? Cumhuriyet Devrimi'dir. Cumhuriyet Devrimi, uygarlık değişimi ve düzen değişimini içerir. Osmanlı ortaçağından kurtuluştur. Osmanlı yönetim, eğitim, kültür düzeninden, yeni, halkçı bir düzene geçmiştir. Kemalistler, Türkiye'nin ortaçağlı yapısından, uygarlık değişimi ve düzen değişimi ile kurtulacağına inanmakta mıdırlar? İnanmaktadırlar. Bu inanç, bir öğretiyi geliştirir. Kemalizm, Türk toplumunu uygarlık değişimiyle, düzen değişimiyle çağdaş, ileri, bağımsız bir toplum yapmak isteyen devrim öğretisinin adıdır.

Cumhuriyet Devrimi, bu uygarlık değişiminde, düzen değişiminde birtakım kaldıraçlar kullanır. Bu kaldıraçların eylem değerleri, düşün değerleri vardır. Bu eylem ve düşün değerlerinin toplamına biz "Atatürk ilkeleri" diyoruz. Kemalist öğretinin kaynaklarından biri de bu ilkelerdir. Bu ilkelerin her birinde, ulusal tarihe ve dünya tarihine bir açıdan bakmanın özellikleri vardır. Osmanlı devlet derebeyliğine karşı Cumhuriyetçilik, ortaçağ dinsel dünya görüşüne karşı laiklik, yönetimde, emekte, kültürde Anadolu halkını tarihsel eyleme katan halkçılık, dünya ulusları arasında Türk ulusunun bağımsızlık, onur ve varlık değerlerini korumaya ant içen ulusçuluk, geri kalmış bir ülkenin yarı sömürge ekonomisinden bağımsızlık ekonomisine geçmeyi öngören devletçilik (Cumhuriyet'te yayınlanan Yüzbaşı Selâhattin'in Romani'nda, genç Selâhattin, 1900 yıllarında Tekirdağ'dan İstanbul'a ancak bir Yunan gemisiyle gidebilir, koskoca Osmanlı İmparatorluğu, Marmara'da bile yolcu gemisi işletemez) ve öğretileriye hem hız veren hem de onu donmuşluktan, kalıplaşmaktan kurtaran, toplumu ve insanı yeni bakış açılarına, yeni çözüm yollarına açık tutan devrimcilik.

Bu ilkelerin hepsinin ardında, ulusal tarihin ve insanlık tarihinin gelişim ve dönüşüm süreçlerinin düşünsel özü vardır. Bir öğretiyi yoğuran, ulusal, evrensel ilkeler vardır. Kemalistler bu ilkelere inanarak, Türkiye'nin sorunlarına bu bakış açısından bakmakta ve bu ilkeleri bir ileri, bir çağdaş toplum yaratmak

için uygulamak istemekte midirler? Bu ilkelere inanmakta ve bu ilkeleri, yorumlara, eleştirilere tutarak ve yeni boyutlarla zenginleştirerek Türk toplumunun gelişme ve kalkınma sürecine uygulamak istemektedirler. Öğreti oluşmuştur.

Kemalist öğretinin, Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan gelme bir ilkesi de, demokrasi-halk yönetimi ilkesidir. Kemalistler, halkı Atatürk'ün sözleriyle başa geçirmek, yönetimin gerçek sahibi yapmak istemektedirler. Buna içtenlikle bağlı mıdır? Bağlıdır- lar ve inanmaktadırlar.

Ne var ki Kemalist öğretinin, halk yönetiminin işlediği bir toplumda, tutumu ve davranışı insan özgürlüğü ve hoşgörüyle yüklüdür. Kemalist öğretiye inanmakta ve bu öğretiyi uygulamakta, hiçbir insanı zorlamazlar. Burada, günümüz koşullarında ve yarının Türkiye'sine yürüyen yolda Kemalist öğretinin görevi ortaya çıkar. Cumhuriyet Devrimi'yle ve halk yönetiminin işlemesiyle Türkiye bir yandan ortaçağlı yapısından kurtulurken, bir yandan tarihsel bir aşamaya varmıştır. Türkiye endüstrileşmekte, yapı dönüşümleriyle, burjuvazi, işçi ve köylü kesimlerinin çıkarları çatışmaktadır. Bu ortamda, günümüzde ve gelecekte, Kemalist öğretinin geçerliliği şuradadır: Kemalist öğreti, bağımsızlığı ölümün denek taşında bileyen Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan geçer. Bir uygarlık ve düzen değişimi sürecinin, Cumhuriyet Devrimi'nin köktenci gücünü taşır. Dünyaya Türkiye'nin ulusal tarihi açısından, yurt işlerine de yerli çözüm yollarından bakan Atatürk ilkelerinin devrimci yol izlerinden yürür. Bir toplumdaki sınıflar gerçeğinin özgür denge hesaplaşması olan halk yönetiminin kalıtımına dayanır. Az gelişmiş, geri kalmış bir toplumda, sınıflar çatışmasına giden yolda, yanılıcı burjuvalaşma süreci karşısında, daha devrimin başında Atatürk'ün kutsadığı üretici emek ilkesine bağlanarak, kendi içeriğindeki sosyal demokrasi tohumunu genç kuşaklara sunabilir. Bu ilkeler, usun denetlediği bir inanca dönüşerek, Kemalist öğretiyi günümüz Türkiye'si için gene en geçerli öğreti haline getirebilir.

Nerede toplumu ilerici yönde değiştiren bir eylem varsa, orada bir öğreti de vardır. Mustafa Kemal Atatürk, Ulusal Kurtuluş Savaşı'yla bir devrim eylemi başlatmıştır. Bu eylemin tarihsel

birikimi, açık bir yönü, bir öğretisi vardır. Kemalizm, Mustafa Kemal'in eyleminden dünya ve yurt sorunlarına bakmaktır. Kemalist demek, Ulusal Kurtuluş Savaşı başlangıcında, Mustafa Kemal'e inanıp ona katılmak demektir, bugün ise, onun başlattığı devrim yolunu ilerici doğrultuda sürdürmek demektir. Demek, Mustafa Kemal bizlere bir şeyler öğretmiştir. Onun öğrettiklerine, ondan öğrendiklerimize, akan ulusal tarihten kattığımız tüm ilerici öğeler bir öğretiyi hem doğrular, hem inanılası bir güç haline getirir.

Yeni Ufuklar, Ocak 1973

ELEŞTİRİ

Mehmed Kemal, yaşayan cıvıl cıvıl kalemiyle ilkönce Barış'ta "Yeni Atatürkçülük" adlı iki yazısıyla (30 Eylül 1973-1 Ekim 1973), sonra Soyut dergisinin Ekim 1973 sayısında yayımlanan "Halkevleri Atatürk Enstitüsü Açısından Atatürk İlkeleri Saptanması" adlı aynı yazısıyla, içinde benim de bulunduğum bir kurulun hazırladığı "Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri" derlemesini eleştirdi. Bu eleştiride, Atatürkçülük ve Kemalizmin saptamaları üzerine söyledikleri doğrudur. Ne ki Atatürk Enstitüsü'nün görevi, bu saptamaları saptamak değildi, kendisinin deyişiyle "Atatürk dönemindeki" ve "Atatürk'ün kafasında gelişerek uygulanan, kendine özgü bir eylemin" doğrultusunu, işlediği günlerdeki ilkelerini ve bugün de kullanılacak ve tutulacaksa çağdaş geçerliliğini nesnel açıdan saptamaktı. Mehmed Kemal'in "spesifik" bir eylem olarak gördüğü Atatürkçülüğü, kurul da "Atatürkçülük, Türkiye gerçeklerinden doğmuş bir akımdır" diye sunmuştur. Bu özgünlüğü vurgulayarak konuya şöyle girmiştir: "Öyle ki Atatürk ilkelerinin tümü, her şeyden önce bu ülke halkının sorunlarına gerçekçi çözümler getirebilmek amacıyla konmuştur."

Kurul, vardığı sonuçları ve saptamaları, Türk aydınlarının tartışmasına da açmıştır. Mehmed Kemal, eleştirisiyle bu tartışmayı başlatmış ve olumlu bir iş yapmış oluyor. Yazmaya başlamadan Mehmed Kemal'in eleştirisi ve Halkevleri Atatürk Enstitüsü'nün "Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri" konusundaki görüşünü bir kez daha okudum. Bu görüşün altında benim de imzam vardır, bu görüşe nesnel bir saptama niteliği taşıdığı için

yeniden imzamı atıyorum. Ne ki Mehmed Kemal'in "kem küm ettiğimizi" söylediği yerde, yineleyerek söyleyeceğim şudur: Kurulun görevi, Atatürk'ün, "kendi Atatürkçülüğünün" birtakım siyasal güçler elinde nasıl bozulduğunu, saptırıldığını saptamak değildi. Bozulmamış, saptırılmamış Kemalist eylemin kendine özgü ilkelerini nesnel, bilimsel açıdan ortaya sermekti. Kurul, sanırım bunu yapmıştır. Ötesi elbette polemiktir ve yararlıdır ama kurulun görevi dışındadır. Dışındadır ama eleştirmek ve tartışmak, Mehmed Kemal'in ve benim görevlerimiz arasındadır. Konuya böyle bakınca, temelde Mehmed Kemal'le birliğim. Yazdıkları doğrudur, gerçektir ve konuya başka yönden, Kemalizmin saptırılması yönünden ışıklar getirmektedir ki bu saptamaların neler olduğunu da gene, kurulun hazırladığı özetten çıkarabiliriz. Haydi, Mehmed Kemal'in gönlü olsun, çıkaramayız, diyelim ama hiç olmazsa, bu saptamaların ortamında tartışabiliriz.

Burada bir çıkma yapayım: Hiç olmazsa benim açımdan, bugün için Türkiye'de Atatürkçü bir siyasal erke söz konusu değildir. Bu konuya ben, siyasal açıdan çok, tarihsel açıdan ilgi duyuyorum. Tarihsel açıdan, bu eylemin toplumsal öğelerini araştırmaya, anlatmaya çalışıyorum. Benim, Atatürk dönemini yaşadığım için, ona bilinçle ve duyguyla karışık bir sevgiyle bağlanmış olmam önemli değildir. Önemli olan, Türkiye'nin, 1919'dan 1938'e, niteliği, toplumsal, siyasal boyutları ne olursa olsun, emperyalizme karşı açılmış bir Ulusal Kurtuluş Savaşı'yla başlayan bir devrim yaşamış olmasıdır. Benim için önemli olan, bu devrimdir, bu dönüşümdür. Bu devrimden, bu dönüşümden gelen birikimlerdir. Bu devrim geleneğinin özünün ayıklanarak, ortaya çıkarılarak Türkiye'nin devrimci tarihine katılmasıdır. Doğrudur, Atatürkçülük belki bir öğreti değildir, ama bir açıdır, bir bakış açısıdır, yeryüzüne, topluma bir bakış açısıdır, bu bakış açısı bir öğretinin gün ışıklarını taşır. Bir bakış açısıdır Atatürkçülük. Bu yazıyı yazarken, İsrail ile Arap halkları yeniden savaşa tutuştular. Olayları gözlerken, izlerken şunları düşünüyorum: Orta Doğu Arap halklarını bu duruma düşüren kapitalist emperyalizmdir. Orta Doğu Arap halkları, ancak bağımsız olurlarsa bu emperyalizmi yenebilirler. Bağımsız olabilmeleri için emper-

yalizme karşı bir savaş vermeleri gerekir. Bu savaşı verebilmeleri için kalabalıklardan, ümmetlikten uluslaşmaya geçmeleri ilk koşuldur. Emperyalizmi ayırt etmiş olmaları, bağımsız olmaları, uluslaşmış olmaları da yetmez, açtıkları savaşta çağdaş teknolojiyi iyi kullanmaları, -demek ki çağdaş uygarlığa da ulaşmış olmaları gerekir- bu yollardan geçerken, kendi halklarını bilinçlendirecek, uyandıracak özgür bir halk yönetimi ortamı yaratmaları da... En sonra, savaşı, kendi uluslarının ve yeryüzünün barışı için göze almalıdırlar. Dinliyorum da emperyalizme karşı olmak, tam bağımsızlık, uluslaşma, çağdaş uygarlık, halk yönetimi, Ulusal Kurtuluş Savaşı ve barış sözcükleri kulağıma yabancı gelmiyor. Ben, bu sözcükleri, kavramları (hiçbir yorumun yok edemeyeceği, usumdan silemeyeceği bu kavramları) bir yerden öğrenmişim. Kaynağı belli, ben bu kavramları, Kemalist Devrim'in öğretisinden alıyorum, demek ki yeryüzüne Atatürkçü bakış açısıyla bakıyorum. Eylemle öğreti arasında büyük bir ayırım var mı? Her eylemin ardında bir öğreti, her öğretinin siyasal pratiğinde bir eylem yatar. Çıkmayı burada kesiyorum.

Gelelim, saptamaların ortamına, o ortamda tartışabilirdik diyordum. Bildirinin özetinde şöyle bir saptama var: "Atatürkçülük, her türlü gericiliğe, bağnazlığa, yobazlığa, dogmacılığa ve boş inançlarla doğa dışı düşüncelere karşıdır; çünkü akılcıdır. Çağımızın bilimsel düşüncesini, düşünce özgürlüğünü ve onun yol göstericiliğini benimsemiştir." Bu saptama doğru mudur, değil midir? Mehmed Kemal, "doğru" diyecektir. Ama ekleyecektir, düşünce özgürlüğü ya yüzlerce yazar, aydın, sanatçı, gene Atatürkçülük adına hapsilere düşmemişler midir? Kuruldan bu soruya yanıt istiyor Mehmed Kemal. Kurulun görevi değildir bu yanıt, ama benim görevimdir, söyleyeyim, bu saptamaya göre, hangi düşünceyi savunursa savunsun bir yazarı, bir aydını, bir sanatçıyı hapsilere koyan bir siyasal eylem Atatürkçü değildir, Atatürkçü olamaz. Kurulun, Atatürkçülük için bir saptaması da şu: "Atatürkçülüğün ekonomi modeli, güdümlü planlı, ulusal bir karma ekonomidir." Bu saptama doğru mudur? Nesnel olarak doğrudur. Doğrudur ya, Kemalizmin taze bir söğüt dalı gibi, zorlandı mı çit dediği yer de burasıdır, ekonomi politliğindedir.

Bu, belki de yanlış bir deyimle karma ekonomi olarak belirtiliyor. Bu örneği, kurul -Mehmed Kemal'in karma ekonomi yutturmacası dediği- kendisi için benimsemiyor, Atatürk dönemine bakarak saptıyor. Orhan Hançerlioğlu "Ekonomi Sözlüğü"nde (*Remzi Kitabevi, 1972*) karma ekonomiyi şöyle tanımlıyor: "Özel ve kamu sektörlerinin birlikte teşebbüslerini öngören ekonomi piyasası. Özel ve kamu sektörlerini kaynaştırma amacını taşır. Özel teşebbüsü güçlendirmeye yönelik uygulamını bulunduğu gibi büyük sanayiye devlet tekeline alarak küçük sanayi ile ticareti özel sektöre bırakan toplumcu uygulamaları da vardır."

Karma ekonomi elbette, bir sosyalist ekonomi-kapitalist ekonomi karışımı değildir. Atatürk'ün sözlüğünde devletçi bir ekonomidir. Atatürk döneminde bu uygulama, ulusal bağımsızlık ekonomisi doğrultusunda gelişmiştir. Karma ekonominin bugünkü hali ise dışa bağımlı ve devletin girişimlerine bireyi ortak eden, bu girişimleri bireyleri zenginleştirmek için kullanılan kapitalist bir ekonomidir. Böyle anlaşılan ve uygulanan bir ekonomiden yana değildir Atatürk. Atatürkçü de böyle bir ekonomiden yana olamaz ve yutturmaca, Atatürk döneminde değil, ondan sonra başlar: Dünya Savaşı'ndan sonra, ulusal bağımsızlık ekonomisi yerine, bağımlı kapitalist ekonomi geçer ve kendisini karma ekonomi diye tanıtır.

Atatürk, kendi ekonomi politikasında kimden yanadır? Kimse-den yana değildir Atatürk, bağımsız halk devletinden yanadır. Devriminin niteliği gereği ve Bernard Lewis'in çok doğru bir deyimle belirttiği "babaca devlet" imgesiyle hem halkı gönendirmeyi hem ulusal bir burjuvazi yaratmayı düşünüyordu Atatürk. Yurdun tarihsel-toplumsal kökleri ulusal burjuvazi yaratmaya el vermeyince, bu çabadan ortaya devlet burjuvazisi çıktı. Bu burjuvazi de gide gide, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hele, dışa bağımlı burjuvaziyle birleşti. Karma ekonomi için saptama yaparken kurulun, bu örneği kendi yeğlemesinden değil, Atatürk'ün uygulamasından çıkardığını söylemişim. Burada, Mehmed Kemal ile anlaşabileceğimiz bir noktaya geliyorum. Sadece karma ekonomiden yana olan, Atatürkçü olamaz. Bu karma ekonomi o dönemde besleyen ve belirleyen şu ilkelerden yana ol-

mak da gerekir: Emperyalizme karşı olmak, tam bağımsızlıktan yana olmak, uluslaşma sürecini hızlandırmak, çağdaş uygarlığı gündelik bir halk pratiği haline getirmek, halk yönetimini tüm özgürlükleri ve kurallarıyla işletmek ve insancı, halkçı gerçek bir barıştan yana olmak! Öyle ise ulusal Kurtuluş Savaşı uzantısı karma ekonomiyi bu ilkelerle birlikte gündeme almayan bir kişi, bir kuram, bir siyasal eylem Atatürkçü değildir ve olamaz.

Burada ince bir çizgiye geldik. Karma ekonomiyi açıkça yadsıyan sosyalist de Atatürkçü olmayabilir. Atatürkçü olmak zorunda da değildir. Ekonomi politiğini öne sürerken (Günel Altıntaş'ın "Hem demokrasi olsun isteniyor hem herkes Kemalist olsun deniyor" sözü, doğru bir sözdür. Demokrasi, halk yönetimi, seçenekler ve çeşitlemelere açık bir yönetimdir.) ne ki emperyalizme karşı olduğunu, tam bağımsızlıktan yana, halktan, halk yönetiminden ve barıştan yana olduğunu söylerken bir sosyalist, ister istemez Atatürk Devrimi'nin birikimini de yanına almaktadır.

Atatürkçüler için durum biraz daha başkadır. Bir Atatürkçü, Atatürk'ün temel ilkeleriyle birlikte, uyguladığı karma ekonomi düzenine de inanabilir (ulusal, güdümlü, planlı, bağımsızlık ekonomisidir bu) ama bir yerde, "karma ekonomi, emperyalizmin etkilerinden kurtulmamıza, tam bağımsızlığımızı gerçekleştirmeye, uluslaşma sürecinde sınıfların varlığını, ağırlığını, katkısını yadsıdığından emekçi halkın yaşama koşullarını değiştirmeye, soyut çağdaş uygarlık kavramını somut bir hızla kalınma atılımına çevirmeye, gerçek bir halk yönetimini işletmeye ve evrensel barışı güçlendirmeye yetmiyor" dediği ve kendi kendisine sorular sorduğu anda, Atatürkçülük içinde sosyalist bir "tavır" alabilir ve bu davranışı ne Atatürkçülüğe ne de sosyalizme ters düşer. Şundan ki karma ekonomi, Atatürk için tek seçenek değil, koşulların getirdiği bir seçenektir. Devrimci; tarihin, toplumun getirdiği, sunduğu yeni seçenekleri tanır. Bu yüzden, geleneğinde devrim bulunan Atatürkçülük, yeni "ekonomi politiklere" her zaman açıktır. Temel ilkeleri üzerinde ve kendi "özgün" öğretisine bağlı kalarak.

Bu yazıda, bilmiyorum konuya biraz açıklık getirebildim mi? Mehmed Kemal, yazısını şöyle bitiriyor: "Her kavram kargaşası,